

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**Možnosti volnočasových aktivit dětí a mládeže na
Prachaticku**

bakalářská práce

Autor práce: Monika Ambrůzová
Studijní program: Rehabilitace
Studijní obor: Prevence a rehabilitace sociální patologie
Vedoucí práce: Mgr. Alena Kajanová, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 12. 8. 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 12. 8. 2013

.....

Monika Ambrůzová

Abstrakt

Volný čas je chápán jako forma relaxace a odpočinku, rozvíjení zálib a zájmů. Mládež však svůj volný čas často chápe pouze jako dobu, kdy nejsou pod kontrolou dospělého člověka, který naplň jejich volného času usměrňuje a naplňuje. Způsob, jakým dnešní mládež tráví svůj volný čas, je často předmětem kritiky péče společnosti o mládež. Setkáváme se s názory, že buď mládež přetěžujeme množstvím úkolů souvisejících se vzděláním, nebo že zmizeli dřívější běžné povinnosti a tím pádem mají děti mnoho času, který nedokážou efektivně využít. Díky tomu dochází k trávení volného času patologickým způsobem. Děti záměrně nedochází na školní výuku, experimentují s návykovými látkami, uchylují se ke krádežím a agresivnímu chování, ztrácejí motivaci a sebekontrolu. Funkce rodiny, jakožto primární výchovné instituce v tomto směru, selhává. V Prachaticích jsou možnosti využití volného času prostřednictvím sportovního areálu Tatran, divadla, Domu dětí a mládeže Prachatice, Kulturního a informačního centra Prachatice, o.s. Křebul, Portus Prachatice, jednotlivé kroužky na základních školách atd.

Téma této bakalářské práce jsem si vybrala proto, že mě tato problematika velmi zaujala. Během studia mého oboru Prevence a rehabilitace sociální patologie, jsem měla možnost absolvovat praxi u orgánu sociálně-právní ochrany dětí a u informačního centra pro mládež v Prachaticích. Díky tomu jsem se dostala s touto problematikou do přímého kontaktu.

V teoretické části práce nejprve objasňuji pojem volný čas. Nastíním jeho funkce, formy a činitele, které ho ovlivňují, jako je škola, rodina, vliv médií a parta. Dále se zaměřuji na objasnění důležitých pojmů jako je dítě, mládež a adolescence. Popíši možnosti využití volného času na Prachaticku. Charakterizuji orgán sociálně právní ochrany dětí, nestátní neziskové organizace a představím jednotlivé organizace v Prachaticích. Na závěr teoretické části charakterizuji město Prachatice.

Cílem výzkumné části práce je popsat názory sociálních pracovníků a pracovníků na trávení volného času současných dětí a mládeže s ohledem na konkrétní situaci na Prachaticku. Jako dležitý cíl jsem si stanovila zjistit možnosti volnočasových aktivit dětí a

mládeže na Prachaticku. Jako výzkumné otázky jsem si položila jaké jsou možnosti trávení volného času pro děti a mládež na Prachaticku? Jaké názory na možnosti trávení volného času dětí a mládeže mají sociální pracovníci a pracovníce na Prachaticku? Pro zrealizování těchto cílů a zodpovězení výzkumných otázek jsem použila kvalitativní výzkumnou strategii. Jako metodu jsem využila dotazování technikou polořízeného rozhovoru a SWOT analýzu. Mými respondenty se stali pracovníci a pracovníce orgánu sociálně právní ochrany dětí a konkrétních neziskových organizací působících v Prachaticích. Celkový počet respondentů je tedy deset.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že podle sociálních pracovníků tráví svůj volný čas většina dětí doma u počítače. Kroužky buď nemají žádné, nebo jsou naopak těmito aktivitami přetěžovány. Veliký problém je, co se týče financí. Mnoho rodin by rádo zaplatilo svým dětem volnočasové aktivity, ale jsou pro ně příliš finančně náročné. V Prachaticích je ale i plno bezplatných variant, jak trávit volný čas. Velice důležitá je funkce rodiny. Rodiče musejí jít dětem příkladem jak trávit efektivně volný čas. Často je ale v tomto směru zanedbávají. Podle sociálního pracovníku město Prachatice a samotné jednotlivé organizace v tomto regionu nabízejí dostatek možností, jak využít volný čas. Způsob trávení volného času může ovlivňovat jedince jak pozitivně, tak negativně. Podle pracovníků záleží hlavně na rodině a vrstevnících.

V mém výzkumu jsem došla k takovému závěru, že na Prachaticku je dostatek možností jak trávit volný čas pro děti, avšak pro mládež těchto příležitostí již tolik není. Prachatice nabízí dvě nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, kino Národka, možnosti sportovní využití na sportovním areále Tatran, Dům dětí a mládeže, Základní uměleckou školu, divadlo a další. Na své si přijdou i děti ze sociálně slabých rodin s nízkým příjmem, protože mnoho aktivit je zde bezplatných. Záleží tedy spíše na dětech, zda si budou chtít z těchto aktivit vybrat a hlavně na jejich rodičích, jestli je v jejich zájmu budou podporovat a půjdou jim příkladem. V tom si myslím, že je největší problém. Městu Prachatice bych doporučila, aby se zaměřilo na cílovou skupinu mládeže od patnácti do dvaceti šesti let a nabídlo jí nové možnosti, jak smysluplně trávit volný čas.

Díky získaným poznatkům z této práce popíše možnosti využití volného času dětí a mládeže v daném regionu a informace poskytnu neziskovým organizacím a OSPOD. Předpokládám, že by tato bakalářská práce mohla sloužit také jako zdroj informací pro město Prachatice a pro odborníky v sociálních službách z tohoto regionu, pracující s dětmi, mládeží a jejich rodinami.

Abstract

Leisure time is looked at as a form of relaxation, rest and hobbies. Young people look at their leisure time as a time where they are not supervised by an adult who is telling them when, what and how to do things. The ways young people spend their leisure time is often criticized. We come up against opinions that today's young generation is either overloaded by societal education requirements or children do not have the same chore requirements as in the old days therefore having plenty of free time that is not effectively used. Thanks to that this became a non-reversible issue in today's society. Kids are skipping school, experiment with drugs and alcohol, are aggressive, steal, and are losing self-control and motivation. Family function as the primary educator system is failing. In Prachatice there are a number of options for youngsters to spend their free time such as Tatra Sports Center, theater, The Cultural Center, The Prachatice Leisure Center, o.s. Krebull, Portus, individual school extra-curricular activities, etc.

I have chosen the theme of this bachelor's thesis mainly because I am deeply interested in this problem. During my studies of Prevention and rehabilitation of social pathology I had an opportunity to do my practice with the body of social-legal protection of children and with Information Center for youth. Due to this practice I got into direct contact with this problem.

In the theoretical portion of my paper I focus on the definition of „leisure time“ per se; its functions and forms such as school, family, media, and the impact of friends. I also specify the group ages as „children, youngsters and teenagers“. I touch on options for young people in Prachatice, the social characteristics of The Childrens Society, private non-profit organizations, and I even introduce specific social organizations in Prachatice, as well as The City of Prachatice itself.

The goal of the practical part of my work is to introduce and explain the opinions of the social workers specific to the region, and the activity options for young people in Prachatice. To realize these goals and answer the question that rose from these issues I used proven quality research with the methods of involved questionnaire and SWOT

analysis. I used ten subjects in total and they all were regional social workers, and the workers of a specific non-profit organization

My research showed that according to questioned social workers most youngsters spend their leisure time at home in front of a computer. There are too few extra-curricular activities or the opposite is true where there are too many. Large issue involves finances. A lot of families would love to be able to pay for their children's activities but cannot afford them. Although I found there are many cost effective or even free options in Prachatice. The function of the family is very important. In case of spending leisure time effectively, children should see a positive example in their parents. Most often parents are lacking in this department. In the opinion of most regional social workers The City of Prachatice offers plenty of opportunities for our young population.

According to my research there are many opportunities for young children but not enough for the ones of an adolescent age. There are also many options for low income families it only depends if these children are supported by their parents or guardians. I would recommend to The City of Prachatice to focus on the group of young adults between the ages of 15 and 26 and offer some new options.

Thanks to collected data during this research I will be able to offer this information to non-profit organizations in the region as well as OSPOD. I suppose this bachelor project can serve as the source of information and data to The City of Prachatice as well as to the social work professionals of the region.

Obsah:

ÚVOD	11
1 VOLNÝ ČAS A VOLNOČASOVÉ AKTIVITY	13
1.1 Teoretické vymezení	13
1.2 Funkce volného času	13
1.3 Formy aktivit volného času	15
1.4 Různé pohledy na problematiku volného času	16
1.5 Činitelé ovlivňující aktivity ve volném čase	18
2 DĚTI A MLÁDEŽ	21
2.1 Dítě	21
2.2 Mládež, mladistvý, nezletilý	22
3 MOŽNOSTI VYUŽITÍ VOLNÉHO ČASU NA PRACHATICKU	24
3.1 Orgán sociálně právní ochrany dětí	24
3.2 Nestátní neziskové organizace	25
4 CHARAKTERISTIKA MĚSTA PRACHATICE	33
5 METODIKA VÝZKUMU	36
5.1 Cíl práce a výzkumné otázky	36
5.2 Použitá metoda sběru dat a zpracování informací	36
5.3 Charakteristika výzkumného souboru	37
6 VÝSLEDKY A JEJICH KOMENTÁŘ	39
6.1 Témata	39
6.2 SWOT analýza	50
7 DISKUZE	51
8 ZÁVĚR	56

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	58
-------------------------------------	-----------

Úvod

Volný čas je chápán jako způsob jak rozvíjet své záliby, možnost jak relaxovat a je to určitá forma odpočinku. Mládež však svůj volný čas často chápe pouze jako dobu, kdy nejsou pod kontrolou dospělého člověka, který náplň jejich volného času usměrňuje a naplňuje. Společnost často kritizuje způsob, jakým dnešní mládež tráví svůj volný čas. Často můžeme slyšet názory, že mládež přetěžujeme množstvím úkolů spojené se vzděláním, nebo že upřednostňujeme jejich práva a na jejich povinnosti mnohdy zapomínáme a tím pádem mají děti mnoho času, který nedokážou efektivně využít. Funkce rodiny, jakožto primární výchovné instituce v tomto směru, selhává. Díky tomu mohou děti a mládež svůj volný čas začít trávit patologickým způsobem. Můžeme se setkat s tím, že děti záměrně nedochází na školní výuku, experimentují s návykovými látkami, uchylují se ke krádežím a agresivnímu chování, ztrácejí motivaci a sebekontrolu. V Prachaticích jsou možnosti využití volného času prostřednictvím sportovního areálu Tatran, divadla, Domu dětí a mládeže Prachatice, Kulturního a informačního centra Prachatice, o.s. Krebull, Portus, jednotlivé kroužky na základních školách atd.

Díky studiu na Zdravotně sociální fakultě jsem měla možnost absolvovat praxe u informačního centra pro mládež v Prachaticích a také u orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Právě tam jsem se nejvíce setkala s problematikou volného času dětí a mládeže. Tento jev mě velice zaujal. Hlavně jeho souvislost s výchovou rodiny a okolí dítěte. Pocházím přímo z Prachatic. Proto jsem tedy zvolila název této práce jako **Možnosti volnočasových aktivit dětí a mládeže na Prachaticku**.

Teoretická část je rozdělena na čtyři kapitoly. Nejprve vymezuji pojem volný čas a volnočasové aktivity. Zabývám se jeho funkcemi, formami, zmíním různé pohledy na volný čas z oblasti vědy a na závěr této kapitoly popíši činitele, kteří ho ovlivňují, jako je rodina, škola, parta. Dále definuji pojmy, které s touto problematikou úzce souvisí, jako je například dítě, mládež, mladiství. Ve třetí kapitole charakterizují možnosti využití volného času na Prachaticku. Popíši orgán sociálně právní ochrany dětí a

nestátní neziskové organizace. Představím konkrétní organizace v Prachaticích. V závěrečné kapitole se zaměřuji na charakteristiku města Prachatic.

V části praktické jsem si vymezila za cíl popsat názory sociálních pracovníků a pracovníků na trávení volného času současných dětí a mládeže s ohledem na konkrétní situaci na Prachaticku a jako dílčí cíl jsem si stanovila zjistit možnosti volnočasových aktivit dětí a mládeže na Prachaticku.

K získání dat jsem použila kvalitativní výzkum, metodu dotazování technikou polořízeného rozhovoru a SWOT analýzu. Mými respondenty byli pracovníci a pracovníce orgánu sociálně právní ochrany dětí a nestátních neziskových organizací v Prachaticích. Celkový počet respondentů v této práci je tedy deset.

1 Volný čas a volnočasové aktivity

1.1 Teoretické vymezení

„Volný čas ve smyslu od práce osvobozeného časového úseku je obdobím nezávislým na pracovní době, jako časový prostor vázaný přirozenou a sociálně významnou potřebou. Volný čas, v nejužším slova smyslu znamenající efektivní, skutečnou, svobodnou a plně disponibilní dobu, je obdobím nezávislým na době spánku, zaměstnání i na polovolném čase“ (28).

Volný čas můžeme definovat jako dobu, kdy si můžeme svobodně vybírat své činnosti, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uvolnění a uspokojení. Pod pojem volný čas se běžně zahrnují odpočinek, zábava, relaxace, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i ztráta času spojená s těmito činnostmi. Děti a mládež do svého volného času často nezahrnují činnosti související se školní docházkou, péčí o zevnějšek a osobní věci, povinnostmi spojenými s provozem rodiny, domácnosti a další časové ztráty (22).

Je to čas, kdy si člověk svobodně volí takové činnosti, které mu přinášejí radost, zábavu, potěšení a odpočinek. Rozvíjí a obnovuje jeho tělesné a duševní schopnosti nebo i tvůrčí schopnosti (18).

Sak říká, že: *„ Volný čas je čas, v němž jedinec svobodně na základě svých zájmů, nálad a pocitů volí svou činnost. Je to část mimopracovního, mimoškolního času, která zbude po zabezpečení individuálních a rodinných, existenčních a biologických potřeb“ (26).*

1.2 Funkce volného času

Hlavními funkcemi se rozumí odpočinek (regenerace pracovní síly), rozvoj osobnosti (spoluúčasť na vytváření kultury) a zábavu (regenerace duševní síly) (7).

Tři hlavní funkce podle Dumazediera uvedl ve své knize Hodaň:

- 1) Odpočinek, rozšiřování pracovní síly, zotavení – odproštění se od únavy, znovuzískání fyzických a psychických sil.
- 2) Rozptýlení, únik z monotónní pracovní činnosti, zábava, kompenzace, ale také únik do světa fantazie.
- 3) Rozvíjení osobnosti umožňuje širší zapojení do společenského dění, tedy větší účast na rekreativních, kulturních a sociálních sdružení. Rozvíjí také schopnosti člověka a doplňuje jeho poznatky.

Výše zmíněné funkce mezi sebou souvisí a často se vzájemně překrývají. Všechny tyto tři funkce by měly být zastoupeny u každého zdravého jedince, aby se předešlo jednostranné deformaci (6).

Hofbauer ve své knize odkazuje na současného sociologa Rogera Suea, který jako funkce volného času uvádí sociální (socializaci, symbolickou příslušnost k sociální skupině), terapeutickou, ekonomickou (pozitivní vliv na uplatnění člověka v profesi, pojetí volného času jako prožívání) a psychosociologickou (uvolnění, zábavu, rozvoj). Přitom funkce sociální obsahuje socializaci v nejrůznějších sociálních prostředích jako je například rodina. Symbolická příslušnost obsahuje potvrzení vlastní osobnosti a sociální uznání. Terapeutická funkce zahrnuje smyslový rozvoj jedince, prevenci chorob, zdravý životní styl. Hospodářský přínos volného času pro celou společnost i jednotlivce se oceňuje ve funkci ekonomické. Dodnes si však klademe otázku, kdy je činnost ve volném čase chtěnou spotřebou a kdy se jejím přeceňováním odcizujeme sami sobě (7).

Funkcí volného času se zabýval také R.J. Havighurst, který říká, že volný čas musí dbát na pravidelné utváření životních činností člověka a zároveň být zdrojem úcty k sobě samému i respektu k ostatním. Měl by se starat o účast na sociálním životě občanů a poskytovat jim dostatek příležitostí k prožívání a kreativnímu vyjádření osobnosti. M. Kaplan se domníval, že volný čas by měl přispívat k pocitu „nějak k něčemu patřit“, prohlubovat vědomí vlastní individuality, koordinovat různé individuální funkce. Společnosti i člověku samotnému má být volný čas prospěšný, má v něm podněcovat tvořivost a umožňovat mu pozitivní zážitky. Názory, těchto dvou

výše zmíněných autorů, specifikovala B. Filipcová a jako funkce volného času uvádí odpočinek a rekreaci, kompenzaci jednostranných zátěží, vzdělání (28).

1.3 Formy aktivit volného času

V dětství a v dospívání je člověk nejvíce schopen se zajímat o co nejširší spektrum zájmových aktivit. V dospělosti se okruh zájmů zúží a spíše se prohlubuje určitý druh zájmu a činnosti. V současné době se spíše prohlubuje pasivita a nenáročnost aktivity, snižuje se frekvence aktivit. Pouze sledování televize je denní aktivitou. Týdenními aktivitami se myslí čtení, poslouchání hudby, chození ven s přáteli. Do měsíčních aktivit patří návštěva kina, kaváren, sportování, turistika, studium a mimoškolní vzdělávání. Snižuje se podíl volného času, který děti a mládež věnují studiu (30).

Aktivní využívání volného času a odpočinku se řídí tím, že čím větší bude nabídka trávení volného času, tím menší bude pravděpodobnost, že dítě něco zničí, že se opije, že někoho zmlátí nebo užije drogu. U dětí a mládeže můžeme rozlišovat tyto formy aktivity:

- Fyzická aktivita prostřednictvím organizovaným nebo neorganizovaným sportem a tělovýchovou,
- účast na práci ve výtvarných, technických, přírodovědeckých, hudebních kroužcích,
- fyzická aktivita spojená s pobytem na čerstvém vzduchu,
- zábava nahrazující duševní napětí a přispívající k rozvoji osobnosti dítěte,
- společenská činnost prováděná venku.

Pasivní trávení volného času a odpočinku znamená akční vakuum ve volném čase, které se podílí na rizikovém chování dětí společně s vlivem rodiny, osobnostními vlivy, vlivy subkultury a vlivy společnosti. Tím to vakuem jsou ohroženi hlavně ti, kteří nedokážou svou vlastní aktivní činností uspokojit své prožitky. Jsou to převážně chroničtí sledovači televize, filmů a počítačových her. Mládež, která překonává nudu

blouděním po ulicích nebo restauracích a mládež, která vyhledává dobrodružné aktivity pomocí násilí, kriminality nebo drog (30).

Podle Hájka je rozdělení volného času do těchto dvou skupin velmi problematické, protože z psychologického pohledu lze všechny činnosti považovat za projev aktivity jedince (5).

Dalším rozdělením volnočasových aktivit je na osm kategorií a jsou to:

- Kulturní aktivity, díky kterým člověk získává nebo vytváří určité kulturní hodnoty,
- sportovní aktivity,
- sociální či společenské aktivity, které umožňují realizaci společenských kontaktů a mezilidských vztahů,
- vzdělávací aktivity,
- veřejné aktivity, v rámci nichž se řeší problémy komunity a celospolečenských problémů,
- rekreační a cestovatelské aktivity,
- pěstování koníčků a manuálních aktivit,
- hry – zahrnují hry počítačové, deskové, karetní a virtuální (1).

1.4 Různé pohledy na problematiku volného času

Na problematiku volného času se dá nahlížet z různých hledisek:

Z **ekonomického hlediska** je důležité, kolik prostředků je ochotna společnost do zařízení pro volný čas investovat, zda a jak se alespoň část nákladů vrátí. Volný čas je využíván jak pro výchovnou a vzdělávací činnost, tak komerčně. Průmysl volného času často opomíná vzdělávací cíle a kultivaci osobnosti. O úrovni společnosti svědčí i to, kolik prostředků jsou lidé schopni a ochotni investovat do využívání volného času. Je evidentní, že odpočínutý člověk podá lepší pracovní výkon, snadněji zvládá mezilidské vztahy. Během trávení volného času může člověk získávat nové vědomosti, které může uplatnit i ve své profesi (22).

Podle **sociologického a sociálněpsychologického hlediska** je nutné sledovat, jak činnosti ve volném čase přispívají k utváření mezilidských vztahů, zda tyto vztahy kultivují. Součástí socializace jedince je vytváření formálních i neformálních skupin na základě společného zájmu. U dětí je způsob využívání volného času ovlivněn sociálním prostředím. Silný vliv má rodina. Děti mají ve svých rodičích vzory. Takové rodiny, které neplní dostatečně svoji výchovnou funkci, se často ani nezajímají o to, jak dítě svůj volný čas tráví. Školy, výchovná zařízení i další subjekty mohou tento nedostatek částečně vynahradit. Když se to ale nepodaří, hrozí zvýšené nebezpečí, že se dítě dostane do vlivu nežádoucí vrstevnické skupiny, ve které je jeho vývoj ohrožen. V období dospívání není dostatek zařízení pro volný čas, která by mohla být dostupná a atraktivní i dětem z méně podnětného nebo sociálně slabšího rodinného prostředí a také jedincům s průměrnými či podprůměrnými schopnostmi. Nepřítomnost pozitivních sociálních vazeb, nedostatek citu, přetrvávající neúspěchy ve škole, pocit nudy – tyto vlivy ovlivňují jedince. S takovým člověkem se dá snadno manipulovat a často hledá možnost seberealizace v sociálně závadném prostředí. Děti nejčastěji uvádějí vrstevníky nebo rodiče, jako hlavní vlivy, které formují jejich zájmy (22).

Politické hledisko řeší, jak a v jakém množství bude stát prostřednictvím svých orgánů zasahovat do volného času obyvatelstva, jaká bude školská politika atd.

Zdravotně-hygienický pohled sleduje, jak se dá podporovat zdravý tělesný i duševní vývoj člověka. Důležité je uspořádání režimu dne, respektování výkonnosti jedince, hygiena prostředí i vztahů, hygiena duše. Správné naplnění volného času se kladně projevuje na zdravotním stavu osobnosti (22).

Pedagogická a psychologická hlediska respektují věkové a individuální zvláštnosti. Pedagogické ovlivňování volného času by mělo podporovat aktivitu dětí a mládeže, uspokojovat potřeby seberealizace a sociálních kontaktů, kladné citové odpovědi a poskytovat pocit jistoty a ochrany. Činnosti ve volném čase rozvíjí všechny stránky osobnosti, vlastnosti tělesné i duševní i sociální vztahy. Z pedagogického hlediska má volný čas a péče o něj dva úkoly:

- Výchovu ve volném čase, která vede ke smysluplnému naplňování volného času.

- Výchovu k volnému času, která poskytne jedinci základní orientaci v zájmových aktivitách. Vytváří návyky pro budoucí trávení volného času.

O volném čase dětí se často mluví jako o rizikovém faktoru. Nedostatečný pedagogický vliv na volný čas by měl obrovské následky. (22)

1.5 Činitelé ovlivňující aktivity ve volném čase

Škola

Významně přispívá k optimální kvalitě volnočasových aktivit a díky ní si dítě snadněji osvojí aktivní nebo pasivní přístup k trávení volného času (30).

Velká část škol nabízí možnosti jak trávit volný čas formou volitelných předmětů nebo kroužků. Poskytují k tomu i své pozemky. Děti však často o tuto nabídku nemají zájem. Důvodem může být i nemotivování ze strany svého okolí a rodiny. Díky tomu vzniká absence základních postojových předpokladů k aktivnímu odpočinku. Tyto schopnosti by měly být rozvíjeny v rámci školy a měly by být součástí jejího režimu (30).

Instituce s volnočasovou aktivitou

Děti a mládež mohou trávit svůj volný čas samostatně, nebo v neformální skupině vrstevníků nebo v institucích s volnočasovou náplní. Mezi ty patří:

- Občanská sdružení dětí a mládeže,
- občanská sdružení a další nevládní organizace pracující s touto věkovou skupinou,
- tělovýchovné spolky,

- školní kluby,
- školní kroužky,
- střediska pro volný čas (Domy dětí a mládeže a Stanice zájmových činností),
- komerční organizace.

Tyto výše uvedené subjekty doplňují působení školy a rodiny (30).

Rodina

„Rodina jako primární sociální skupina je pro rozhodující většinu dětí a mladých lidí také prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, zásadně se podílejícím na formování jejich osobnosti.“ Objektivní podmínky života a výchovy dětí v rodině, její velikost a úplnost nebo pozdější zakládání rodiny působí jako zdroj pozitivních a negativních vlivů na volný čas dětí v rodině (7). Každý problém, který se uvnitř rodiny objeví, poškozují přístup k volnočasovým, mnohdy spontánním činnostem (28).

Dříve spolu rodiny trávily více času než je tomu nyní. Mnoho rodičů neví, že dítě ke svému rozvoji potřebuje společně strávený čas s nimi. Díky společně strávenému času se posilují rodinné vztahy a citové vazby. Děti se se svými rodiči identifikují, potřebují jejich naslouchání a reakce. Rodina je základ pro přejímání vzorů a volby koníčků, ale to si mnohdy rodiče neuvědomují. Nezajímají se o to, co dítě ve svém volném čase dělá a s kým. Někteří rodiče to nepovažují ani za důležité. Důležitým úkolem rodiny je výchova dětí ke svobodě a odpovědnosti. Děti přivádí až příliš velká svoboda volby do úzkostných stavů. Potřebují kromě svobody i řád a vymezení hranic i při přátelském vztahu s rodiči. Tvorbu této hranice činí sport pro dítě přijatelnou a přirozenou (30).

Formy rodinné výchovy mohou být například pracovní činnosti v rodině, herní aktivity, domácí příprava dětí na vyučování, osobní hygiena, rodinné vycházky, výlety, tělovýchovné aktivity, návštěva příbuzných (14).

Vliv médií

S médii se mladí lidé setkávají denně ve škole, v rodině i ve svém volném čase. Díky médiím získávají děti a mládež informace a poznatky o světě, uspokojují a rozvíjí své zájmy a získávají inspiraci. Působí ale také negativně (7).

Čas dětí a mladistvých strávený u televize je v průměru delší než jiné mimoškolní činnosti, především ty aktivní (15). Kromě toho, že se chroničtí sledovači televize nebo počítačových her potýkají se zdravotními komplikacemi, často přijdou díky těmto aktivitám do styku s násilím. Stalo se totiž každodenní součástí těchto médií. Existuje souvislost mezi chováním dětí a násilím, které mohou sledovat v televizi. Takové děti, které žijí v dobře fungujících rodinách, kde se jim rodiče plnohodnotně věnují, nejsou tak často agresivitou v televizi ohroženy. Nedochází totiž k úpadku kultury jazyka a dětské duše nehrubnou (30).

Rozdělit média můžeme na dvě skupiny: masmédia tištěná (noviny, časopisy, knihy) a elektronická (rozhlas, počítač, internet) (11).

Lokální faktor, parta

Prostředí, ve kterém děti tráví volný čas, je velmi rozmanité. Může to být domov, škola, různé společenské organizace a instituce. Mnoho dětí prožívá své volné chvíle na veřejných místech, venku, na ulici, často bez jakéhokoliv dohledu, dokonce i bez zájmu dospělých. Tato situace je neuspokojivá, je tím ohrožena výchova dětí a často i jejich bezpečnost. Toto platí zvláště pro menší děti žijící ve velkých městech (22).

Venku, s partou tráví volný čas především mládež ve věku 13-15 let a to většinou víc jak 4 hodiny denně. V takových podmínkách je zde velká příležitost ke vzniku závadových part, které páchají trestnou činností. Životní styl založený na trávení volného času po hospodách, hernách, diskotékách a v nicnedělání podporuje vznik sociálně patologických jevů (30).

2 Děti a mládež

2.1 Dítě

Podle Úmluvy o právech dítěte „*se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve*“ (31).

Z hlediska trestního práva jde o fyzickou osobu před završením patnáctého roku, která spáchala čin jinak trestný a není trestně odpovědná (34).

Podle další definice je dítě lidská bytost v životní fázi od narození do období adolescence. Podle některých pojetí je za dítě považován i jedinec před narozením. Tímto termínem se zabývá mnoho věd, jako je psychologie, psychiatrie, sociologie (24).

Významní vývojoví psychologové Langmeier a Krejčířová dělí vývoj dítěte na stádia prenatální, novorozenecké, kojenecké, batolecí, předškolní, mladší školní věk a dospívání. Podle autorů je dospívání v současné době dlouhé a složité. Proto ho dále dělí na fázi pubescence a adolescence. Nelze ale přesně říci, kdy se dítě stává dospělou osobou. Každý člověk je individualitou a ovlivňuje ho celá řada faktorů. Dnešní uspěchaná doba oddaluje moment, kdy se mladí stávají ekonomicky nezávislími a ze sociálního pohledu tedy dospělými (12).

Dítě mezi 11-15 rokem života, adolescence

Toto období dospívání se nazývá pubescence. Často dochází ke změnám jak duševním tak fyziologickým. Je to nejdramatičtější a biodromálně nejzajímavější období (25).

Tělesný vývoj se projevuje rychlým růstem končetin a kostry. Žáci projevují zájem o pohybové aktivity. Se silnými podněty se nervová soustava jedince prozatím

nedokáže vyrovnat. Důsledkem toho bývá bouřlivé afektivní reakce, vznětlivost, zasněnost, nepozornost, apatie. Zdokonaluje se fantazie, obzvláště pro vyučování potřebná reprodukční fantazie a dále tvůrčí fantazie při činnostech jako jsou technické činnosti, karetní hry, deskové hry, umění nebo konstrukční hry. Další změnou v dospívání je rozvoj myšlení, jako je analýza, syntéza, symboly, hypotézy (4).

Adolescenci charakterizuje takto: „*Spíše než o krizi, která se spojuje s negováním všeho dosavadního hodnotného, se častěji jedná o proces pozvolné transformace vlastních pocitů, názorů a hodnot. Pro ten se lépe než krize hodí termíny hledání a přehodnocení.*“ Někdy je také chápána jako přechod od období nutné závislosti na druhých lidech do stádia relativní nezávislosti na druhých, charakteristického pro dospělé jedince (13).

2.2 Mládež, mladistvý, nezletilý

Za mládež označujeme takovou věkovou skupinu, která zaujímá významné postavení ve společnosti. U mládeže probíhá fyzické a psychické dozrávání, ve kterém se odehrávají kvalitativní přeměny organismu v duševním životě i v sociálním postavení jedinců a které vrcholí dosažením dospělosti. Zralost tělesná, duševní a sociální nepřicházejí ve stejnou dobu a proto je složité je časově vymezit (9).

Průcha, Mareš a Walterová definují mládež jako skupinu tvořenou lidmi ve věku přibližně od 15 do 25 let, jejíž členové už nadále ve společnosti neplní role dětí, ale podle společnosti ještě nepřebírají roli dospělých. Mládež má specifický způsob chování a myšlení, jiný systém vzorů, hodnot a norem (24).

V kontextu kriminologie zahrnuje pojem mládež děti ještě trestně neodpovědné, mladistvé a mladé dospělé. Podle policie je mládež každá fyzická osoba od narození do osmnácti let věku (34).

Mladiství je pojem trestně právní a označuje fyzickou osobu, která ode dne, který následuje po dni patnáctých narozenin do dne, ve kterém dovršila osmnáct let věku. *„Mladistvým se myslí ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku“* (32).

Nezletilý je *„fyzická osoba do osmnácti let věku, nebo která nenabyla zletilosti manželstvím.“* Pojem nezletilý vyjadřuje podle občanského práva způsobilost fyzické osoby nabývat práva a být si vědom povinností (34).

3 Možnosti využití volného času na Prachaticku

3.1 Orgán sociálně právní ochrany dětí

Právní úprava je zakotvena v zákoně č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon byl postaven na zásadách, které respektují ústavní principy upravené Ústavou České republiky, Listinou základních práv a svobod a Úmluvou o právech dítěte, protože upravuje velice citlivou oblast lidského žití. Ochrana a pomoc dětem v nejrůznějších obtížných životních situacích má v České republice mnohaletou tradici (19).

„Sociálně právní ochranou dětí (dále jen „sociálně-právní ochrana“) se rozumí zejména ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Nedotčeny zůstávají zvláštní právní předpisy, které upravují též ochranu práv a oprávněných zájmů dítěte (33).“

„Předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte.“ §6 „Sociálně-právní ochrana se zaměřuje zejména na děti, jejichž rodiče zemřeli, neplní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti, nebo nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské zodpovědnosti (33).“

Předním hlediskem sociálně-právní ochrany dětí je zájem a blaho dítěte. Od tohoto hlediska se musí odvíjet jakákoli činnost týkající se dětí. Zájem dítěte je nicméně nutné posuzovat nejen z hlediska aktuální citové orientace dítěte, ale také z hlediska dlouhodobého zdravého psychického vývoje (17).

Sociálně právní ochranu zajišťují orgány sociálně-právní ochrany, kterými jsou krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady, ministerstvo, Úřad. Dále ji pak zajišťují obce v samostatné působnosti, kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí, další právnické a fyzické osoby, pokud jsou výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny (33).

Nejpodstatnější a největší roli však mají obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Obecní úřady mají možnost bezprostředně sledovat ochranu práv dítěte a čas činit nutná opatření se znalostí problému a místních podmínek. Zákon jim ukládá nejvíce povinnosti v ochraně dětí, pomoci rodičům a dalším osobám, které jsou odpovědné za výchovu dětí (29).

3.2 Nestátní neziskové organizace

Dům dětí a mládeže Prachatice

Dům dětí a mládeže, Prachatice, Ševčíkova 237 navazuje na činnost domů dětí a mládeže okresu Prachatice. Jsou školským zařízením nabízejícím služby v oblasti zájmového vzdělávání pro širokou veřejnost. Zřizovatelem příspěvkové organizace s právní subjektivitou je Jihočeský kraj. Svou činností naplňují zájmy jak dětí, mládeže, tak i dospělých a to ve všech městech, kde mají svá pracoviště. Všechny nabízené aktivity zajišťuje a realizuje odborný a pedagogický připravený tým. Svou činnost realizují ve městech Prachatice, Netolice, Volary, Vimperk. Také působí v pravidelné zájmové činnosti např. ve Lhenicích, Čkyni, Stožci, Zbytinách, Husinci. Je to zařízení, které je otevřené denně od rána do večera. Zaměřují se na pravidelnou činnost v zájmových útvarech, příležitostnou činnost, prázdninovou a spontánní činnost. Pracoviště Prachatice je garantem okresních a krajských soutěží MŠMT ČR. Spolupracuje se školami, nestátními neziskovými organizacemi, médii a dalšími subjekty (2).

Dům dětí a mládeže Prachatice působí ve dvou budovách. Hlavní budova DDM se nachází v ulici Ševčíkova 273 a klub DDM v ulici U rybníčku 1019. V těchto dvou budovách probíhá zájmová činnost pro předškolní a školní děti, mládež i dospělé. Do obou budov domu dětí a mládeže je bezbariérový přístup. Každým rokem otevrou až sedmdesát zájmových útvarů, které navštěvuje přes osm set účastníků zájmového

vzdělávání. V rámci svých kroužků využívají ke své činnosti nejenom prostory domu dětí a mládeže, ale také prostory základních a středních škol města, halu TJ Tatran a CEV Dřípatka. Školní rok zahajují v říjnu a ukončují ho v květnu. Příležitostnými akcemi projde za rok přibližně deset tisíc účastníků (kurzy, školení, soutěže, víkendová soustředění). Pracoviště Prachatice má u hlavní budovy sportovní areál, který nabízí všem sportovní vyžití a využití volného času. Všichni návštěvníci si mohou zahrát basketbal, tenis, stolní tenis, hokejbal, kopanou a další. Sportovním areálem projde ročně až třicet tisíc lidí, kteří si rádi ve svém volném čase zaspoutují (2).

Hlavní úkoly

- Získání stabilního a kvalitního postavení, ve všech městech našeho působení, v oblasti volného času,
- kvalitní nabídka aktivit ve všech oblastech zájmového vzdělávání,
- rozšíření spolupráce s dalšími organizacemi pracujícími s dětmi a mládeží v oblasti volného času, ve městech naší působnosti,
- navázání kvalitních a korektních vztahů s představiteli a zástupci měst v naší působnosti,
- zabezpečení a podpora dalšího vzdělávání pedagogů volného času a všech dobrovolníků pracujících v oblasti zájmového vzdělávání (2).

„Naším posláním je zabezpečit kvalitní a smysluplné využití volného času dětí a mládeže a naučit je orientovat se v široké nabídce volno-časových aktivit a předcházet tak působení negativních vlivů na jejich život (2).“

Občanské sdružení KreBul

Občanské sdružení KreBul funguje od roku 2007. V současné době nabízí služby třech projektových pracovišť, mezi která patří: Občanská poradna Prachatice, Informační centrum pro mládež Prachatice a Dobrovolnické centrum Prachatice. Od roku 2013 v jejich prostorách sídlí Středisko výchovné péče Spirála. Snahou tohoto občanského sdružení je poskytnout co nejkvalitnější služby z různých oblastí lidského žití. Již od roku 2009, kdy vznikla první projektová pracoviště, se na tuto organizaci obrací mnoho klientů, řešících nejrůznější záležitosti (20).

Hlavní činnost

- Vzdělávání dětí, dospělých a seniorů,
- výchova v rámci prevence sociálně-patologických jevů,
- zážitková pedagogika,
- česko-německá spolupráce,
- poskytování všeobecných informací,
- sociálně-právní poradenství,
- pravidelná zájmová činnost pro děti a mládež,
- nepravidelná práce s neorganizovanými dětmi a mládeží (20).

Vedlejší činnost

- bezplatné sociální služby dle § 37 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

Další aktivity

- Realizace adaptačních kurzů,
- zážitkové akce,
- pobytové víkendové akce,

- přednášková činnost,
- výstavy,
- fotografické a literární soutěže,
- realizace vzdělávacích aktivit,
- workshopy,
- volnočasové aktivity,
- konference,
- akademie 3. věku,
- práce dobrovolníků,
- počítačové kurzy,
- trénování paměti (20).

Informační centrum pro mládež Prachatice bylo otevřeno v červnu roku 2009. Je jedním z projektových pracovišť KreBul, o. s. Volary. Hlavní činností Informačního centra pro mládež je zabezpečení informačního a poradenského servisu pro cílovou skupinu, kterou jsou děti a mládež ve věku od šesti do dvaceti šesti let. Nabízené informace jsou v souladu s Jednotnou klasifikací informací pro ICM v ČR. Klienti mohou využít hledání informací v šanonech (vzdělávání, práce, volný čas, cestování, sociálně patologické jevy, informace z regionu, mládež v EU atd.) a to buď sami, nebo s pomocí pracovníka. Mohou také využít placené služby jako např. kopírování, laminování dokumentů, kroužkovou vazbu, tisk a další. Toto centrum zřídilo také předprodej vstupenek na představení z prachatického regionu i z celé České republiky (10).

Služby poskytované zdarma

Poradenský servis v oblastech:

- Vzdělávání,
- práce,
- volný čas,

- cestování,
- sociálně patologické jevy,
- mládež v Evropské unii, EU,
- informace z regionu,
- občan a stát (10).

Služby poskytované za úplatu

- Internet,
- kopírování (barevné i černobílé),
- laminování dokumentů (do formátu A3),
- kroužková vazba (do formátu A4),
- tisk (barevný i černobílý - do formátu A4),
- skenování dokumentů,
- předprodej vstupenek na kulturní a společenské akce (10).

Občanské sdružení Portus Prachatice

Občanské sdružení Portus Prachatice zajišťuje pestrou nabídku aktivit, které směřují k rodinám, dětem a mládeži v oblastech předcházení nežádoucímu chování, smysluplného trávení volného času a řešení obtížných životních situací.

Občanské sdružení vzniklo v roce 1996. Jeho počátečním záměrem bylo zajistit pomocí Krizového centra možnost pomoci v těžkých krizových situacích, kdy si lidé neumějí pomoci sami. V roce 1998 vzniklo Kontaktní centrum pro uživatele drog. O několik let později se zřizovatelem obou těchto center stalo o. s. Prevent. V roce 2006 začala působit prostřednictvím interaktivních besed na základních a středních školách pro žáky prachatického okresu Primární prevence Phénix. Následující rok vzniklo nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Céčko a také Mateřské centrum Sluníčko, které

je pro nejmenší děti ve věku nula až pět let. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež COOLna vzniklo v roce 2009. Rok 2010 dal vzniknout Krizovému centru – Centru pomoci dětem a rodině, které pomáhá všem, kteří se ocitli v akutní krizi, či obtížné životní situaci a v dané chvíli ji nedokážou zvládnout bez pomoci. Nejmladším zařízením je Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi Rodinka (21).

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Céčko poskytuje služby podle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Poslání

„Céčko je tu pro všechny ve věku 6-15 let, kteří hledají bezpečný prostor ke společenským aktivitám, informace, podporu a pomoc v situacích, kdy si sami neví rady nebo si neumí pomoci (21).“

Cíle

- Prevence – snížit sociální rizika, která pramení z konfliktních společenských situací, způsobu života a rizikového chování. Poučit klienty, jaká mají práva a povinnosti.
- Podpora – v samostatném rozhodování a osvojování si kompetencí.
- Pomoc v krizi – zajistit klientům podporu, pomoc a podmínky pro zvládnání obtížných životních situací. Seznámit klienty s ostatními veřejnými institucemi.
- Volný čas – ukázat jim různé alternativy, jak mohou trávit svůj volný čas.
- Bezpečné prostředí – vytvořit prostor pro svobodné vyjádření názorů, zájmů, problémů, možnost scházení se se svými vrstevníky (21).

Cílová skupina

Cílovou skupinou jsou děti ve věku od šesti do patnácti let, které:

- a) Zažívají nepříznivé sociální situace
- Konfliktní společenské situace,
  - obtížné životní události,
  - omezující životní podmínky.
- b) Žijí nebo se pohybují na sídlišti v Prachaticích
- c) Vztahují se k nim další charakteristiky
- Nemohou nebo nechtějí se zapojit do standardních volnočasových aktivit,
  - vyhýbají se standardním formám institucionalizované pomoci a péče,
  - dávají přednost neproduktivnímu trávení volného času,
  - dávají přednost trávení volného času mimo rodinu, či jinou sociální skupinu,
  - mají životní styl, kvůli kterému se dostávají do konfliktů, který je ohrožující pro ně samé nebo pro jejich okolí (21).

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež COOLna je registrovaná sociální služba dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Poslání

„Nabídnout dospívajícím a mladým dospělým z prachatického regionu možnost odborné pomoci, podpory či informací a zároveň poskytnout vhodnou alternativu stereotypnímu, a mnohdy nebezpečnému, trávení volného času (bary, ulice aj.) těm z nich, kteří jsou ohroženi společensky nežádoucími jevy, a tak přispět k jejich hladšímu začlenění do společnosti (21).“

Cíle

Cílem je zabezpečit dospívajícím a mladým dospělým z prachatického regionu:

- Podporu pro zvládnutí obtížných životních situací,
- snížení sociálních rizik, které vyplývají z konfliktních společenských situací, životního způsobu a rizikového chování,
- zvýšení sociálních schopností a dovedností,
- podporu sociálního začlenění do skupiny vrstevníků a také do společnosti, včetně zapojení se do místní komunity,
- nezbytnou fyzickou, psychickou, právní a sociální ochranu během pobytu v zařízení a podmínky pro realizaci osobních aktivit,
- zlepšovat kvalitu jejich života,
- předcházet nebo alespoň snížit zdravotní rizika související s jejich způsobem života,
- lepší orientaci v jejich sociálním prostředí,
- podmínky k řešení nepříznivé sociální situace (21).

4 Charakteristika města Prachatic

Město Prachatic se nachází v jihozápadní příhraniční části České republiky v Jihočeském kraji a okrese Prachatic. Spolu s nejbližším okolím náleží z geomorfologického hlediska do Šumavské soustavy. Průměrná nadmořská výška činí 561 m, kdy nejvyšším bodem je hora Libín (1095,5 m.n.m.), která se nachází jižně u města. Nejnižším místem je pak údolní niva pod Starými Prachaticemi (495 m.n.m.), kterou protéká Živný potok. Městem prochází silnice II/141 zajišťující dostupnost Vodňan a dále Prahy, na druhou stranu dostupnost Volar a dále státních hranic s Německem s hraničním přechodem Strážný. Další silnice II/143 umožňuje dojet do Českého Krumlova, silnice III/14128 pak nabízí dostupnost krajského města České Budějovice. Město leží na regionální železniční trati Číčenice - Volary, ale železniční stanice Prachatic nepředstavuje významný železniční uzel. V blízkosti města se nachází Národní park Šumava. Prachatic jsou od roku 1960 dosud okresním městem a současně od roku 2003 obcí s rozšířenou působností. Správní obvod města, jakožto obce s rozšířenou působností, zahrnuje území 44 obcí (27).

Založení města Prachatic se datuje na 13. století a souvisí se středověkou obchodní cestou zvanou Zlatá stezka, spojující Čechy s Bavorskem. Stezka získala neobyčejný význam díky obchodu s bavorskou solí, dopravovanou soumary z Pasova do Prachatic. Již v době začínajícího obchodu existovala na stezce osada, nynější Staré Prachatic, založená v 9. – 10. století (27).

Ve Městě Prachatic žije k 31. 12. 2012 celkem 11 172 trvale bydlících obyvatel. Svou populační velikostí patří k menším bývalým okresním městům. V 60. - 80. letech minulého století město Prachatic zaznamenalo výrazný populační nárůst, kdy se počet obyvatel více než zdvojnásobil. V současné době se předpokládá mírný pokles počtu obyvatel (23).

Tabulka č. 1: Věková struktura

Věk	Počet obyvatel
do 6 let	704
do 15 let	852
do 18 let	320
do 26 let	1158
27-50 let	4019
50-65 let	2400
do 70 let	635
do 80 let	786
nad 80 let	297

Zdroj: MěÚ Prachatice, odbor vnitřních věcí

Je zřizovatelem Kulturních a informačních služeb, které provozují informační centrum, dvě městské galerie, divadlo, letní kino a vyvíjejí publikační činnost v oblasti cestovního ruchu. Sportovní zařízení, s.r.o. provozuje sportovní areál Tatran včetně plaveckého bazénu. Možnosti sportovního vyžití jsou velice pestré. Je zde přes padesát sportovních oddílů. Dále je město Prachatice zřizovatelem mateřské školy a tří základních škol. Nabízí také Středisko vzdělávání, informací a služeb MŠMT (SVIS), které se zabývá využitím volného času dětí a mládeže. Nachází se zde také odloučené pracoviště Pedagogického centra, které organizuje různé soutěžní akce pro děti a mládež. Je zde také Pedagogicko psychologická poradna. Dále má město zpracovaný Komunitní plán sociálních a zdravotních služeb se záměrem jejich rozvoje (3).

„Město Prachatice je od 26. března 2009 prostřednictvím celostátního projektu Národní síť Zdravých měst ČR zařazeno v mezinárodním „Projektu Zdravé město“ a mezinárodním programu „místní Agenda 21“ probíhajícími pod patronací Organizace spojených národů a jejích institucí (Světová zdravotní organizace WHO). V této souvislosti město Prachatice od května 2009 realizuje projekt „Prachatice - Zdravé město“. Protože se město dlouhodobě zaměřuje na trvale udržitelný rozvoj a kvalitní životní prostředí, komunikaci s občany a podporu činnosti neziskových organizací,

krátce po vstupu do NSZM město postoupilo v její struktuře do vyšší kategorie a ke konci roku 2009 bylo oceněno za rychlý postup nového člena ke kvalitě Zdravého města a Místní agendě 21 za rok 2009 (27).“

Prachatice se dlouhodobě představují jako malebné, klidné a bezpečné historické město na Zlaté stezce s kvalitním životním prostředím, přívětivé k občanům i turistům a poskytující široké spektrum kvalitních služeb (27).

5 Metodika výzkumu

5.1 Cíl práce a výzkumné otázky

Cílem této práce je popsat názory sociálních pracovníků a pracovníků na trávení volného času současných dětí a mládeže s ohledem na konkrétní situaci na Prachaticku. Dále pak zjistit možnosti volnočasových aktivit dětí a mládeže na Prachaticku.

Pro mou práci jsem si stanovila tyto výzkumné otázky:

1. Jaké jsou možnosti trávení volného času pro děti a mládež na Prachaticku?
2. Jaké názory na možnosti trávení volného času dětí a mládeže mají sociální pracovníci a pracovníci na Prachaticku?

5.2 Použitá metoda sběru dat a zpracování informací

Pro zpracování praktické části práce jsem použila kvalitativní výzkum. Jako metodu jsem zvolila dotazování technikou polořízeného rozhovoru. Jde o „*metodu shromažďování dat o pedagogické realitě, která spočívá v bezprostřední verbální komunikaci výzkumného pracovníka a respondenta*“ (8).

Rozhovor je technikou, která umožňuje klást připravené otázky tváří v tvář. Polořízený rozhovor se skládá z předem připravených schémat, která jsou závazná. Tato schémata obsahují okruhy otázek, které jsou pevně dané, lze však upravovat jejich pořadí (16).

Oproti jiným výzkumným metodám má rozhovor tu výhodu, že dokáže navázat osobní kontakt. Můžeme tímto proniknout do postojů a hlubších motivů tázaného. Díky němu pozorujeme reakce na kladené otázky a můžeme podle toho náš rozhovor usměrnit (8).

Od všech respondentů jsem si předem vyžádala jejich ústní souhlas s tím, že je budu nahrávat na diktafon. Dále jsem je informovala, že jejich odpovědi budou

prezentovány pouze v této práci a byli z mé strany ujištěni, že v této práci nebudou zveřejňována žádná data nebo jména, která by vedla k jejich identifikaci. Rozhovory probíhaly individuálně a bez přítomnosti dalších osob.

Výsledky byly zpracovány za využití analýzy získaných dat, která byla doslovně přepsána do elektronické podoby. Pro analýzu kvalitativních dat jsem použila metodu vytváření trsů. Ta slouží k tomu, abychom seskupili a konceptualizovali určité výroky do skupin. Takové skupiny (trsy) by měly vznikat na základě vzájemné podobnosti mezi identifikovanými jednotkami. Takto vznikají obecnější induktivně zformované kategorie, jejichž zařazení do dané skupiny, nebo-li trsu, je asociováno s určitými opakujícími se znaky, určitým charakteristickým uspořádáním (16).

5.3 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumným souborem v této bakalářské práci jsou pracovníci a pracovnice orgánu sociálně právní ochrany dětí a nestátních neziskových organizací v Prachaticích. Celkový počet respondentů je tedy deset. Pro lepší orientaci jsem zpracovala údaje o výzkumném souboru do Tabulky č. 2. Kvůli zachování anonymity jsem použila označení respondentů A až J.

Tabulka č. 2: Základní údaje o výzkumném vzorku

RESPONDENT	POHLAVÍ	ORGANIZACE
A	Žena	OSPOD Prachatice
B	Žena	o. s. Portus Prachatice
C	Žena	o. s. Portus Prachatice
D	Muž	o. s. Portus Prachatice
E	Žena	OSPOD Prachatice
F	Žena	OSPOD Prachatice
G	Žena	OSPOD Prachatice
H	Žena	DDM Prachatice

I	Žena	OSPOD Prachatice
J	Muž	o. s. KreBul Prachatice

Zdroj: vlastní výzkum

Jak je vidět z tabulky č. 1, mého výzkumu se zúčastnilo dohromady deset respondentů. Z toho byli dva sociální pracovníci muži a osm sociálních pracovníc ženy. Z toho pět jich pracuje na orgánu sociálně právní ochrany dětí, tři pracují v o. s. Portusu Prachatice, jedna sociální pracovnice pracuje v Domě dětí a mládeže Prachatice a jeden sociální pracovník v o. s. KreBul. Všechny výše uvedené údaje splňují kritéria výzkumného souboru.

6 Výsledky a jejich komentář

Při opakovaném pročitání přepsaných rozhovorů jsem si identifikovala následující témata:

- Trávení volného času
- Rodina
- Možnosti volnočasových aktivit v Prachaticích
- Nabídky volnočasových aktivit dané organizace
- Vliv volného času na chování jedince

Dále byly v rámci těchto šesti témat rozepsány podrobnější kategorie, u kterých uvádím výroky jednotlivých respondentů, z nichž byly kategorie analyzovány.

6.1 Témata

Trávení volného času

Jako téma trávení volného času analyzuji ty části rozhovoru, kdy respondenti hovořili o trávení volného času dnešní mládeže a dětí. V rámci analýzy získaných informací v návaznosti na výše uvedené téma, jsem rozpoznala následující kategorie:

- Počítač
- Kroužky
- Kamarádi, běhání venku
- Peníze

V kategorii počítač respondenti uváděli, že v rámci trávení volného času dnešních dětí a mládeže se mnohé změnilo oproti tomu, když byli oni sami mladí. Dříve počítače nebyly a musela se hledat jiná zábava. Dnešní děti přijdou ze školy, zapnou Facebook a píšou si tam s kamarády, místo toho, aby šli ven a osobně se s nimi setkali. Ztrácejí tak kontakt s okolním světem. Trhají se sociální vazby. Často bylo zmiňováno i to, že rádi hrají na počítači hry, které mají agresivní charakter:

„ ...sedí u počítače doma, když je slyším co dělaly, tak prostě dou do pokojíčku a sou na počítači. Ten počítač hodně.“ (B)

„ ...tráví spoustu času na tom počítači a na Facebooku.“ (C)

„Strašně těžko se ty děti přesvědčují k tomu, aby dělaly něco jiného, než sedět u počítače koukat do facebooku a hrát hry.“ (D)

„ ...děti dneska tráví volný čas trošku jinak, než jsme ho trávili my, neměli jsme počítače, internet, sociální sítě...“ (H)

V kategorii kroužky jsem zaznamenala takové názory, že buď mají děti těch kroužků až moc, nebo naopak nemají žádný a nemají tím pádem žádnou smysluplnou aktivitu ve volném čase. Podle respondentů je málo dětí, které mají jeden až dva kroužky v týdnu. To ale hlavně záleží na rodičích. Díky kroužkům a tím, že jsou v kolektivu, se děti naučí pracovat a jednat s lidmi:

„ ...těm dětem naplánujou program od pondělka do pátku, s tím, že ty děti se opravdu nezastaví dejme tomu od půl třetí do pěti nebo do šesti... co chodí třeba do lidušky, tak bych řekla, že se tam naučí žít v kolektivu, pracovat v kolektivu. No ty děti co jsou doma zalezlý, tak potom nemaj ani vyjadřovací schopnosti, neumí navázat ten kontakt s těma druhýma.“ (A)

„ ale moc dětí není s kroužkama... “ (B)

„ ...někdy mám pocit, že jsou děti trošku přeorganizované a tak trošku jim nezbyvá čas na sebe... “ (H)

Další kategorií je vrstevníci, běhání venku. O této kategorii jsem se od respondentů dozvěděla, že hlavně děti ze sociálně slabých rodin nemají vyplněný svůj volný čas a jen tak se potulují po ulicích. Děti, které jsou v kontaktu se svými vrstevníky, se dokážou bavit jiným způsobem. Nemají strach z okolí, nejsou zamlklí. Vrstevníci by je ale také mohli naučit závadnému chování.

„ ...takový ty děti, což bych řekla, že jsou z těch sociálně slabších rodin, který opravdu běhají venku. “ (A)

„ ...ty co jsou s vrstevníkama tak se vyjadřujou úplně jinak. “ (B)

„ Volnočasové aktivity jsou třeba, děti mají program a nevyhledávají pak nějakou partu, ve které by mohli nalézt závadné chování. “ (I)

V kategorii peníze, jsem se dozvěděla, že většina sociálních pracovníků si uvědomuje, že některé poplatky za určité volnočasové aktivity jsou velmi vysoké a mnoho dětí si takovou sumu nemůže dovolit zaplatit. Nebo ani nevědí, že lze pro tyto účely zažádat o příspěvek. Na druhou stranu, je i mnoho aktivit, které jsou bezplatné a tak záleží pouze na jednotlivci, zda si takovou aktivitu vybere, nebo nikoliv. Pak jsou ale i takoví rodiče, kteří na to peníze mají, ale raději svým ratolestem nakoupí drahé hračky, telefony, počítače, aby od nich měli klid a nezajímají se, jestli jejich dítě tráví svůj volný čas smysluplně, nebo ne:

„...nebo zrovna nemaj ty peníze, takže ani ty rodiče nemůžou zaplatit ten kroužek...“ (C)

„Další problém jsou finance. Ty rodiče na to nemaj.“ (E)

„Některé rodiny nemaj dostatek financí k tomu, aby zajistili různé aktivity pro děti. Některé rodiny finance maj, ale neumějí těm dětem nabídnout smysluplné využití volnýho času.“ (G)

„V tomhle směru je problém se sociálně slabšími rodinami. Nemají na úhradu kroužků dostatek financí.“ (I)

Rodina

V tomto tématu jsem identifikovala následující kategorie:

- Vliv rodičů na způsob trávení volného času dětí a mládeže
- Spolupráce rodičů s organizacemi
- Využití nabídek organizací sociálně slabšími rodinami

V kategorii vliv rodičů na způsob trávení volného času dětí a mládeže jsem díky sociálním pracovníkům zjistila, že vliv rodičů na trávení volného času svých ratolesti, je zásadní. Rodič je pro každé dítě vzor. Dítě po něm přebírá jeho návyky, rituály atd. Ať jsou negativní nebo pozitivní. Důležité také je, zda se vůbec rodiče o volný čas svých dětí zajímají. Když rodič dítě vede ke smysluplnému trávení volného času, předchází tak možnému problémovému chování dítěte. Naopak když rodič o dítě neprojeví zájem, sám třeba sedí jen doma u televize, tak to dítě to od něj okouká a bude ho následovat. Nebo nebude vědět, co s volným časem a začne ho trávit negativním způsobem. Děti potřebují od svých rodičů vymezit hranice, určit mantinely a to se bohužel často neděje:

„...taky jsou určitě ovlivněný, vidí to u rodičů...“ (B)

„Já mám pocit, že teďka je taková dětská pseudoemancipace. Že spousta těch dětí má právo na to a na to, ale tak trošku zapomněli na ty povinnosti.“ (D)

„Záleží to hlavně na těch rodičích, co těm dětem nabídnou, jak je vedou. Na tej rodině celkově. Větší vliv to má ta rodina než škola.“ (E)

Další kategorií je spolupráce rodičů s organizacemi. Z rozhovorů vyplynulo, že spolupráce je v každé organizaci jiná. S orgánem sociálně právní ochrany dětí často rodiče spolupracovat přímo musí. Ti, kteří nemusejí, spolupracují, jen když mají zájem. Co se týče Céčka a COOLny, tak tam nespupracují rodiče téměř vůbec. S Domem dětí a mládeže Prachatice spolupracují rodiče individuálně. Někteří více, jiní méně. S občanským sdružením rodiče spolupracují. Zajímají se o různé informace:

„Některý musí, některý nemusí. Musí ty, co nejsou tak zodpovědný, nebo tam, kde je stanoven dohled. Vedeme rodiče, aby měli děti díky nim uspořádanéj volnej čas...“ (F)

„No to je podobné jako ve škole, někteří jsou velice aktivní, někteří méně...“ (H)

„Rodiče se na nás obrací s různými dotazy. Jaké máme my i jiné organizace nabídky volnočasových aktivit, hledají brigády pro mládež, hledají informace o možnosti studia v zahraničí apod.“ (J)

„Tak v Céčku, v Céčku nevim. Tam nejsem zas tak dlouho, ale v Coolně vůbec. S těma staršíma vůbec.“ (B)

Jako poslední kategorie tohoto tématu je využití nabídek organizací sociálně slabými rodinami. K této kategorii jsem se dozvěděla, že služby občanských sdružení Portus a KreBul využívají tyto rodiny hodně, protože jsou bezplatné. Z toho vyplývá, že

nabídky Domu dětí a mládeže Prachatice využívají pouze minimálně, protože jsou převážně placené. Záleží také opět na jednotlivci, zda chce těchto nabídek využít:

„Využívají, protože je to bezplatná služba. Takže úplně perfektní.“ (B)

„Minimálně, rodiče v těchto rodinách mají poněkud jiné starosti...“ (H)

„U nás tyto děti hodně aktivity využívají. Jsou pro ně bezplatné, případně za minimální poplatek.“ (J)

Možnosti volnočasových aktivit v Prachaticích

V tématu možnosti volnočasových aktivit v Prachaticích jsem mohla pozorovat tyto kategorie:

- Nabídka města Prachatic
- Nedostatky města Prachatic

V kategorii nabídka města Prachatic vypovídali respondenti o tom, zda je nabídka volnočasových aktivit pro děti a mládež na Prachaticku dostačující. Všichni se shodli, že ano. V Prachaticích jsou dvě nízkoprahová zařízení pro děti a mládež Céčko a COOLna, Dům dětí a mládeže Prachatic, je zde také sportovní areál Tatran, plavecký bazén, kino Národka, divadlo, kroužky organizované základními školami a další:

„Domnívám se, že nabídek je dostatečné množství.“ (J)

„Určitě. V Prachaticích je dostatek možností pro trávení volného času dětí a i mládeže. Sou tu hřiště, DDM, stadion Tatran, koupaliště Hulák, v nabídce sou i různé tábory, koncerty a podobně.“ (G)

„Já si myslím, že kdo chce a má zájem, tak si určitě něco najde. Pokud chce svůj volný čas trávit smysluplně, tak si vybere. Takže si myslím, že je. Sou tu DDM kroužky, nebo ZUŠ, kde sou hudební kroužky, výtvarný, nevím jak drama. Pak je tu Coolna, Céčko, pro ty malinký to Sluníčko a potom něco jiného, jako je Tatran, kterej se využívá na sport. Dostatek je.“ (F)

„Já sem o tom přesvědčený, určitě, je tady spousta organizací co nabízí dostatek volného prostoru, pro děti a mládež.“ (D)

V kategorii nedostatky města Prachatice někteří respondenti uváděli, že jsou s nabídkou volnočasových aktivit pro děti a mládež zcela spokojeni, jiní říkali, že město Prachatice lehce zapomíná na mládež ve věku patnáct až dvacet šest let. Pro ně by chtěli zřídit nějaké hřiště, popřípadě klub nebo také legální sprejerskou zeď, kde by mohli mladí umělci ukazovat beztrestně své malířské nadání:

„Řekla bych, že tady děti maj všechno. Máme tady dopravní hřiště, máme tady bazén, máme tady sportovní areál. Maj tady vyžití si myslím dost oproti jiným městům.“ (A)

„ ...pro ty takový ty hubertáky bych udělala sprejerský zdi, aby tady nebyly posprejovaný baráky. Tak tohle si myslím, že by bylo dobrý, aby se měli kde vyřádit.“ (F)

„ ...pak bych městu doporučila zřízení nějakého hudebního klubu pro mládež. Něco jako je tady čajovna, tak takový prostředí, útulný.“ (G)

„Doporučila bych se zaměřit ještě na mládež od patnácti let. Možná zeď pro výtvary mladých sprejerů, dráha pro inline brusle přímo ve městě.“ (I)

Nabídky volnočasových aktivit dané organizace

V tomto tématu jsem identifikovala tyto kategorie:

- Orgán sociálně právní ochrany dětí
- Dům dětí a mládeže Prachatice
- o. s. Portus Prachatice
- o. s. KreBul Prachatice

V kategorii orgán sociálně právní ochrany dětí jsem se od mých respondentů dozvěděla, že jejich orgán pořádá pro děti ze sociálně slabých rodin, tedy pro rodiny, které jsou v jejich evidenci, každoročně příměstský tábor, který je zcela zdarma. Na děti čeká každý den plný nových zážitků. Tento tábor je určen pro děti od šesti do patnácti let, ale mohou se tam přihlásit i děti, které nespádají do této věkové kategorie:

„ ...nabízí příměstský tábor pro děti ze sociálně slabých rodin, které sou v evidenci OSPOD. Trvá týden a všechny aktivity pro ty děti sou zcela zadarmo, veškeré náklady hradí město.“ (G)

„Jedná se většinou o sociálně slabší rodiny, které by svým dětem jinak letní tábor nebo tyto zajímavé a finančně náročnější aktivity nemohly dopřát.“ (I)

„Tak my pořádáme pro děti ze sociálně slabých rodin letní tábor. Příměstský tábor.“ (A)

Z kategorie Dům dětí a mládeže Prachatice je patrné, že toto zařízení, které má svá pracoviště ve čtyřech městech, jako jsou Prachatice, Vimperk, Netolice a Volary, má velmi širokou a pestrou nabídku volnočasových aktivit. Bohužel většina nabízených aktivit je placených a některé rodiny si to nemohou z finančního hlediska dovolit:

„ ...má velice širokou nabídku volnočasových aktivit.“ (H)

„ Je tady dům dětí a mládeže, že jo, a děti, který sem chodí, většinou nemaj na to, nebo ty rodiče, aby mohli do toho domu dětí a mládeže chodit. Protože vim, že to tam za rok stojí asi osm stovek.“ (C)

Z kategorie o. s. Portus Prachatice jsem se od respondentů dozvěděla, že tato organizace se dělí na šest dalších zařízení, z toho dvě jsou nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Jmenovitě to je Céčko, které je určeno pro děti od šesti až do patnácti let a COOLna, která má cílovou skupinu mládež ve věku od patnácti do dvaceti šesti let. Obě zařízení jsou otevřena denně v odpoledních hodinách. Děti a mládež zde mohou trávit veškerý svůj volný čas po skončení vyučování. Připravují pro děti spoustu akcí. Ať jednorázových, a tím pádem i výjimečných, tak i pravidelných. Dále si mohou děti v prostorách těchto zařízení zahrát stolní fotbal, stolní tenis, podívat se na internet, být na počítači. Většina pořádaných a poskytovaných aktivit je zdarma:

„ ...maj tady k dispozici různý volnočasový aktivity, jako jsou fotbálek, pinčes a takhle a deskový hry. Mimo to pro ně každej měsíc připravujeme nebo každej den v podstatě nějaký program zajímavej nebo si můžou sami realizovat tady.“ (B)

„Vidíte, že můžou hrát kulečnick, nebo fotbálek, můžou se tady potkávat mezi sebou, tak děláme i větší akce. Nejsou úplně hodně častý, ale teďkon třeba v červnu sme měli dvě akce, který byly mimo Portus a byly zdarma.“ (C)

„ Krom toho se dělaj různý filmáče, turnaje a takhle. Ttyhle jednorázový akce jsou, já nevím, čtyřikrát do měsíce, třeba.“ (D)

V poslední kategorii tohoto tématu, která se nazývá o. s. KreBul, jsem měla možnost se od mých respondentů dozvědět, že toto občanské sdružení poskytuje informační a poradenskou činnost, realizaci volnočasových aktivit, volnočasové aktivity v lokalitě Krumlovská, kde pracují s romskou populací, realizaci zážitkových akcí a kurzů, mezinárodních projektů a výměn mládeže. Dále dobrovolníci této organizace vedou vlastní aktivity, jsou pro ně realizovány kurzy, semináře, školení. Většina poskytovaných služeb je bezplatná:

„Uskutečňujeme výstavy, prezentace apod. Sami studenti u nás realizují tzv. poetické večery, kde prezentují vlastní tvorbu.“ (J)

„ ...a funguje tady dobře i občanské sdružení KreBul.“ (A)

Vliv volného času na chování jedince

Toto téma jsem rozdělila do těchto kategorií:

- Negativní vliv
- Pozitivní vliv

V kategorii negativní vliv volného času na chování jedince, jsem se dozvěděla, že sociální pracovníci si myslí, že ty děti, které sedí jen doma u počítače, nemají přímý kontakt se svými vrstevníky, tak jsou často zamlklé, neumí se pohybovat mezi lidmi, neumí s nimi jednat. Pokud se dítě bude jen tak potulovat na jednom místě a nebude mít smysluplnou náplň svého volného času, tak je pro něj snadnější se chytout nějaké

party, která ho negativně ovlivní. Pracovnice (C) uvedla svou osobní zkušenost, že plno jejich kamarádů, kteří nechodili na žádné kroužky a jen se poflakovali po ulicích, bylo zavřených ve vězení:

„No ty děti co jsou doma zalezlý, tak potom nemaj ani takový bych řekla vyjadřovací schopnosti, neumí navázat ten kontakt s těma druhýma.“ (A)

„ ...se tady flákaj celej den na místě, kort ted' o prázdninách když nemaj školu, tak předpokládám, že je pro ně mnohem snažší se chytout nějaký blbý party.“ (C)

„Jo, jejich chování zásadně ovlivňuje jejich trávení volného času....Jak v tom smyslu pozitivním, tak i negativním.“ (G)

V další kategorii tohoto tématu, pozitivní vliv, jsem se dozvěděla, že děti, které navštěvují nějaký zájmový kroužek, se snadněji naučí komunikovat s ostatními lidmi, umí lépe vycházet s ostatními. Když jsou dětské a mládežnické aktivity ve volném čase smysluplné, pak to má pozitivní vliv na jejich chování. Zdržují se v blízkosti svých vrstevníků, kteří mají stejné záliby a koníčky a díky tomu se třeba mohou vyhnout problémovému chování. Při činnosti, která je smysluplná a dítě baví, se rozvíjejí vlastnosti, jako je činnost, aktivita, spolupráce, sebeovládání, sounáležitost. Podporují se morální hodnoty:

„Pokud se více zapojují, většinou bývají komunikativnější, méně konfliktní, mají větší schopnost vyjádřit svůj názor, zapojit se do diskuze. Zároveň mají větší motivaci k realizaci vlastních aktivit, seberealizaci apod.“ (J)

„ ...chodí na sport nebo co chodí třeba do lidušky, tak bych řekla, že se tam naučí kolektivnímu jednání...“ (A)

„Je důležitý jaká to je zájmová aktivita, s jakýma vrstevníčkama se ty děti stýkaj...“ (E)

6.2 SWOT analýza

Na základě získaných informací, jsem sestavila SWOT analýzu v oblasti volnočasových aktivit dětí a mládeže na Prachaticku. Tuto analýzu představuji v Tabulce č. 3.

Tabulka č. 3: Volnočasové aktivity dětí a mládeže na Prachaticku

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> • Existence sportovního areálu, bazénu a hřišť s umělým povrchem, • nová hřiště podle norem EU, • vícegenerační relaxační a fitness prvky na sídlištích, • nové veřejné koupaliště Hulák, • lanový park, • mnohá opravená dětská hřiště, • kvalitní ŽP a příroda v okolí města, • početné kulturní akce, • dostatek organizací, zabývajících se volným časem dětí a mládeže. 	<ul style="list-style-type: none"> • Menší možnosti aktivního využití volného času, • chybí možnost zimního bruslení, • problémy z provozu skeatového areálu Tatraň, • herny, • nedostatek nabídky volnočasových aktivit pro mládež ve věku patnáct až dvacet šest let.
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> • Obohacení nabídky v zimní sezóně, • využití prostředků strukturálních fondů EU a dalších dotačních zdrojů, • vybudování legální sprejerské zdi, • postavení hřiště pro mládež, • otevření klubu pro mládež. 	<ul style="list-style-type: none"> • Úbytek zájmu dětí a mládeže o volnočasové aktivity, • nedostatek financí, • zavření některých organizací, které se zabývají volnočasovými aktivitami dětí a mládeže.

Zdroj: vlastní výzkum

7 Diskuze

Výzkumné šetření této bakalářské práce je zaměřeno na možnosti volnočasových aktivit dětí a mládeže na Prachaticku. Pro naplnění cíle výzkumu jsem stanovila výzkumné otázky:

1. Jaké jsou možnosti trávení volného času pro děti a mládež na Prachaticku?
2. Jaké názory na možnosti trávení volného času dětí a mládeže mají sociální pracovníci a pracovníci na Prachaticku?

Pro to, abych získala potřebná data, jsem zvolila techniku polořízeného rozhovoru. Nejdříve jsem si v rámci otevřeného kódování získaných dat identifikovala pět témat, které se ve všech rozhovorech opakovaně objevovaly. Tvořily náplň hlavního sdělení. Poté jsem tato témata rozdělila do jednotlivých kategorií, které se k tématu vztahovaly. V následujícím textu uvádím pro přehlednost bloky diskuzí k jednotlivým tématům.

Diskuze k tématu: Trávení volného času

Podle toho, co vypovídali respondenti, se dnešní mládež často uchyluje k trávení volného času pasivním způsobem. Sedí u televize nebo u počítače. Místo toho, aby chodili ven, tak si píšou se svými kamarády na Facebooku a ztrácí tak přehled o reálném světě. Nepřijdou do styku se svými vrstevníky. Existuje souvislost mezi chováním dětí a násilím, které mohou sledovat v televizi. Takové děti, které žijí v dobře fungujících rodinách, kde se jim rodiče plnohodnotně věnují, nejsou tak často agresivitou v televizi ohroženy. Nedochozí totiž k úpadku kultury jazyka a dětské duše nehrubnou (30).

Pasivní trávení volného času a odpočinku znamená akční vakuum ve volném čase, které se podílí na rizikovém chování dětí společně s vlivem rodiny, osobnostními vlivy, vlivy subkultury a vlivy společnosti. Tím to vakuem jsou ohroženi hlavně ti, kteří nedokážou svou vlastní aktivní činností uspokojit své prožitky. Mládež, která překonává

nudu blouděním po ulicích nebo restauracích a mládež, která vyhledává dobrodružné aktivity pomocí násilí, kriminality nebo drog (30). Mnoho dětí prožívá své volné chvíle na veřejných místech, venku, na ulici, často bez jakéhokoliv dohledu, dokonce i bez zájmu dospělých. Tato situace je neuspokojivá, je tím ohrožena výchova dětí a často i jejich bezpečnost. Toto platí zvláště pro menší děti žijící ve velkých městech (22). S tímto problémem se setkávají moji respondenti celkem často. Děti nemají smysluplnou náplň svého volného času, a tak se jen tak poflakují po ulici s vrstevníky, nudí se. Neví, co by dělali, a může se stát, že začnou vymýšlet aktivitu, která je patologická. Podle mého názoru je to ale na každém jedinci, jak svůj čas stráví. Protože i když je nabídek dostatek, často je ty děti nevyužívají.

Diskuze k tématu: Rodina

„Rodina jako primární sociální skupina je pro rozhodující většinu dětí a mladých lidí také prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, zásadně se podílejí na formování jejich osobnosti.“ Objektívni podmínky života a výchovy dětí v rodině, její velikost a úplnost nebo pozdější zakládání rodiny působí jako zdroj pozitivních a negativních vlivů na volný čas dětí v rodině (7). S tímto se shodují i mí respondenti. Rodina je pro formování volného času mladého jedince nejdůležitější. Dítě si z rodiny přebírá jak negativní, tak pozitivní vzorce chování. Pokud rodič tráví svůj čas pouze pasivně, pak dítě bude dělat to samé. Naopak když rodič dítě povede ke smysluplnému trávení volného času a bude mu příkladem, pak to to dítě bude i více bavit. Děti nejčastěji uvádějí vrstevníky nebo rodiče, jako hlavní vlivy, které formují jejich zájmy (22).

Je také zřejmé, že dnešní společnost upouští od zdůrazňování povinností dětí. Spíše se zaměřuje na jejich práva. Což ani pro samotné děti není dobře. S velkou svobodou si dítě bez pravidel nedokáže poradit a může nastat nějaký výchovný problém. Děti přivádí až příliš velká svoboda volby do úzkostných stavů. Potřebují kromě svobody i řád a vymezení hranic i při přátelském vztahu s rodiči. Tvorbu této hranice činí sport pro dítě přijatelnou a přirozenou (30).

Diskuze k tématu: Možnosti volnočasových aktivit v Prachaticích

Respondenti shodně uvedli, že město Prachatice nabízí dostatek možností pro to, jak mohou děti a mládež využít svůj volný čas. Toto je i můj názor. V Prachaticích jsou nízkoprahy pro děti a mládež, školy organizují mnoho kroužků, stejně tak i Dům dětí a mládeže. V Prachaticích máme sportovní areál Tatraň, bazén, kino, divadlo. Jediné, na co by se město Prachatice mělo zaměřit, je zajistit více volnočasových aktivit pro mládež ve věku od patnácti do dvaceti šesti let. Ano, je tu COOLna a další zařízení, ale podle sociálních pracovníků, tu není třeba hřiště pro mládež, nějaký hudební klub a další. Respondenti víceméně vyjmenovávali stejná zařízení, jaká vyjmenovává i Fencel ve své knize o Prachaticích. Říká, že město Prachatice je zřizovatelem Kulturních a informačních služeb, které provozují informační centrum, dvě městské galerie, divadlo, letní kino a vyvíjejí publikační činnost v oblasti cestovního ruchu. Sportovní zařízení, s.r.o. provozuje sportovní areál Tatraň včetně plaveckého bazénu. Možnosti sportovního využití jsou velice pestré. Je zde přes padesát sportovních oddílů. Dále je město Prachatice zřizovatelem mateřské školy a tří základních škol. Nabízí také Středisko vzdělávání, informací a služeb MŠMT (SVIS), které se zabývá využitím volného času dětí a mládeže. Nachází se zde také odloučené pracoviště Pedagogického centra, které organizuje různé soutěžní akce pro děti a mládež (3).

Diskuze na téma: Nabídky volnočasových aktivit dané organizace

Tak jak jsem zmínila výše, Prachatice mají mnoho organizací, které se zabývají volným časem dětí a mládeže. Největší význam mají pro mě o. s. Portus a Dům dětí a mládeže Prachatice. Tyto organizace nabízejí jak bezplatné, tak placené služby. O. s. Portus má dvě nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, tedy Céčko a COOLnu. Jejich služby jsou převážně bezplatné a jsou určeny pro děti od šesti do šestadvaceti let. Což potvrzují i jejich poslání. *„Céčko je tu pro všechny ve věku 6-15 let, kteří hledají bezpečný prostor ke společenským aktivitám, informace, podporu a pomoc v situacích, kdy si sami neví rady nebo si neumí pomoci (21).“* *„Nabídnout dospívajícím a mladým dospělým z prachatického regionu možnost odborné pomoci, podpory či informací a zároveň poskytnout vhodnou alternativu stereotypnímu, a mnohdy nebezpečnému,*

trávení volného času (bary, ulice aj.) těm z nich, kteří jsou ohroženi společensky nežádoucími jevy, a tak přispět k jejich hladšímu začlenění do společnosti (21).“

Dům dětí a mládeže nabízí širokou škálu volnočasových aktivit, kroužků, tábora, pořádaných akcí. Jsou to však převážně placené služby. Tím pádem toto zařízení nemůže navštěvovat každý. Je to zařízení, které je otevřené denně od rána do večera. Zaměřují se na pravidelnou činnost v zájmových útvarech, příležitostnou činnost, prázdninovou a spontánní činnost. Každým rokem otevřou až sedmdesát zájmových útvarů, které navštěvuje přes osm set účastníků zájmového vzdělávání (2).

Diskuze na téma: Vliv volného času na chování jedince

Podle mých respondentů je trávení volného času smysluplně velmi důležité. Když bude jedinec navštěvovat kroužky, bude se setkávat se svými vrstevníky, kteří mají stejné koníčky. Bude-li mu takto trávený čas dělat radost, pak se jeho osobnost může rozvíjet. Rozvíjení osobnosti umožňuje širší zapojení do společenského dění, tedy větší účast na rekreativních, kulturních a sociálních sdružení. Rozvíjí také schopnosti člověka a doplňuje jeho poznatky (6).

Respondenti uváděli, že je nesmírně nutné, aby měli děti dostatečnou nabídku volnočasových aktivit v daném regionu. Jedna sociální pracovnice uvedla, že si pamatuje, jak její kamarádi nenavštěvovali žádný kroužek, jen se potulovali po ulicích a dnes je mnoho z nich ve vězení. Přisuzuje to právě negativnímu a pasivnímu trávení volného času. Aktivní využívání volného času a odpočinku se řídí tím, že čím větší bude nabídka trávení volného času, tím menší bude pravděpodobnost, že dítě něco zničí, že se opije, že někoho zmlátí nebo užije drogu (30).

Když bude dítě nebo mladistvý trávit svůj čas negativně, pasivně. Bude se nudit a nebude vědět, jak se zabavit nebo se odreagovat. Jeho rodiče na něj nebudou mít čas, nepomohou mu smysluplně vyplnit jeho čas, pak se může uchýlit k problémovému chování. Nepřítomnost pozitivních sociálních vazeb, nedostatek citu, přetrvávající neúspěchy ve škole, pocit nudy – tyto vlivy ovlivňují jedince. S takovým člověkem se

dá snadno manipulovat a často hledá možnost seberealizace v sociálně závadném prostředí (22).

8 Závěr

Pojem volný čas můžeme chápat jako určitý způsob relaxace a odpočinku. S jeho pomocí člověk rozvíjí své záliby a zájmy. Mládež však svůj volný čas často chápe pouze jako dobu, kdy není pod kontrolou dospělého člověka. Ten náplň jejich volného času usměrňuje a naplňuje. Způsob, jakým dnešní mládež tráví svůj volný čas, je často dnešní společností kritizován. Setkáváme se s názory, že mládež přetěžujeme množstvím povinností, které se týkají vzdělání, nebo že zmizeli dřívější běžné povinnosti mládeže a dětí, dospělí jim nechávají čím dál více prostoru, neukazuje jim hranice a tím pádem mají děti mnoho času, který nedokážou efektivně využít. Funkce rodiny, jakožto primární výchovné instituce v tomto směru, selhává. Díky tomu dochází k trávení volného času patologickým způsobem. Děti záměrně nedochází na školní výuku, experimentují s návykovými látkami, uchylují se ke krádežím a agresivnímu chování, ztrácejí motivaci a sebekontrolu. V Prachaticích jsou možnosti využití volného času prostřednictvím sportovního areálu Tatran, divadla, Domu dětí a mládeže Prachatice, Kulturního a informačního centra Prachatice, o.s. Krebull, Portus, jednotlivé kroužky na základních školách atd.

V teoretické části práce jsem se nejdříve zaměřila na objasnění důležitých pojmů jako je volný čas a volnočasové aktivity. Nastínila jsem funkce volného času, formy a činitele, které ho ovlivňují, jako je škola, rodina, vliv médií a parta. Dále jsem objasnila pojmy jako je dítě, mládež a adolescence. Charakterizovala jsem možnosti využití volného času dětí a mládeže na Prachaticku. Popsala jsem orgán sociálně právní ochrany dětí a konkretizovala nestátní neziskové organizace. Poté jsem přešla k charakteristice města Prachatice.

V praktické části jsem použila kvalitativní výzkum, metodou polořízeného rozhovoru a SWOT analýzu. Jako cíl mé práce jsem si stanovila popsat názory sociálních pracovníků a pracovníků na trávení volného času současných dětí a mládeže s ohledem na konkrétní situaci na Prachaticku. Jako dílčí cíl jsem si dala zjistit možnosti volnočasových aktivit dětí a mládeže na Prachaticku. Výzkumnými otázkami byly jaké jsou možnosti trávení volného času pro děti a mládež na Prachaticku? Jaké názory na

možnosti trávení volného času dětí a mládeže mají sociální pracovníci a pracovnice na Prachaticku? Mými respondenty se stali pracovníci a pracovnice orgánu sociálně právní ochrany dětí a konkrétních nestátních neziskových organizací v Prachaticích. Celkový počet respondentů bylo tedy deset.

Z mého výzkumu závěrem vyplývá, že na Prachaticku je dostatek možností jak trávit volný čas pro děti. Pro mládež těchto příležitostí už tolik není. Prachatice nabízí dvě nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, bazén, Kulturní a informační středisko Prachatice, kino Národka, možnosti sportovní využití na sportovním areále Tatran, Dům dětí a mládeže, Základní uměleckou školu, další kroužky organizované základními školami, divadlo a další. Děti ze sociálně slabých rodin, které mají nedostatek financí mají také na výběr z velké škály bezplatných volnočasových aktivit. Můj názor je ten, že záleží tedy spíše na dětech, zda si budou chtít z těchto aktivit vybrat a věnovat se jim a hlavně na jejich rodičích, jestli je v jejich zájmu budou podporovat a půjdou jim příkladem. V tom si myslím, že je největší problém. Protože jak vyplynulo z mého výzkumu, rodina zásadně ovlivňuje to, jakými volnočasovými aktivitami se bude dítě nebo mladistvý zajímat a jak vůbec bude svůj volný čas trávit. Městu Prachatice bych doporučila, aby se zaměřila na cílovou skupinu mládeže od patnácti do dvaceti šesti let a nabídlo jí nové možnosti, jak smysluplně trávit volný čas.

Díky získaným poznatkům z této práce jsem popsala možnosti využití volného času dětí a mládeže v prachatickém regionu a informace poskytnu neziskovým organizacím a OSPOD. Předpokládám, že by tato bakalářská práce mohla sloužit také jako zdroj informací pro město Prachatice a pro odborníky v sociálních službách z tohoto regionu, pracující s dětmi, mládeží a jejich rodinami.

Seznam použitých zdrojů

- 1) DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Vyd. 1. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 237 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3801-236.
- 2) Dům dětí a mládeže Prachatice. [online]. 2013 [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <http://www.ddm-prachatice.cz/dum-deti-a-mladeze-prachatice-o-nas>
- 3) FENCL, Pavel. *Prachatice*. 2. vyd. Prachatice: Město Prachatice, 2005, 106 p. ISBN 80-239-5443-1.
- 4) HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7.
- 5) HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2003, 105 s. Texty pro distanční studium. ISBN 80-729-0128-1.
- 6) HODAŇ, Bohuslav, Tomáš DOHNAL a Jaroslav NIKL. *Rekreologie: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. 2., upr. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, 281 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-244-2197-1.
- 7) HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-717-8927-5.
- 8) CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

- 9) CHROMÝ, Jakub, Josef DUBSKÝ a Jan BAJURA. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Vyd. 1. Praha: Linde, 2010, 239 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-807-2018-253.
- 10) *ICM Prachatice* [online]. 2013 [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/ism/icm-prachatice>
- 11) KRAUS, Blahoslav, Věra Poláčková. Bratislava: Iris, 2007, 145 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-808-9256-105.
- 12) LANGMEIER, Josef, Miloš LANGMEIER, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Vývojová psychologie s úvodem do vývojové neurofyziologie*. 2. vyd. Praha: H, 2002, 322 s. ISBN 80-731-9016-8.
- 13) MACEK, Petr, Tomáš DOHNAL a Jaroslav NIKL. *Adolescence: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2003, 141 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-717-8747-7.
- 14) MALACH, Josef, Jiří ŠKODA a Jan BAJURA. *Teorie metodiky výchovy: účinné a neúčinné metody při snižování kriminality mládeže*. Vyd. 1. Překlad Jan Žižka. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007, 231 s. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-808-6723-297.
- 15) MATOUŠEK, Oldřich, Andrea KROFTOVÁ a Jan BAJURA. *Mládež a delikvence: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, 335 p. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-717-8226-2.
- 16) MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- 17) MOTEJL, O. Sociálně-právní ochrana dětí. Motejl a kol. In *Rodina a dítě: sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2007, s. 14-20.
- 18) NĚMEC, Jiří, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*:

- trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2002, 119 s. ISBN 80-731-5012-3.
- 19) NOVOTNÁ, Věra, Eva BURDOVÁ a František BRABENEC. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 2., aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Linde, 2002, 306 p. ISBN 80-861-3131-9.
- 20) O. s. *KreBul* [online]. 2013 [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <http://www.oskrebul.cz/krebul/>
- 21) O. s. *Portus* [online]. 2013 [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <http://www.portusprachatice.cz/index.php/zakladni-informace>
- 22) PÁVKOVÁ, Jiřina, Jiří ŠKODA a Jan BAJURA. *Pedagogika volného času: účinné a neúčinné metody při snižování kriminality mládeže*. Vyd. 3. Překlad Jan Žižka. Praha: Portál, 2002, 231 s. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-717-8711-6.
- 23) *Prachatice* [online]. 2013 [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: <http://www.prachatice.eu/mesto/zakladni-informace/obyvatelstvo-0>.
- 24) PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8.
- 25) ŘÍČAN, Pavel, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Cesta životem*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990, 435 p. ISBN 80-703-8078-0.
- 26) SAK, Petr, Karolína KOLESÁROVÁ a Jiřina PÁVKOVÁ. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Vyd. 1. Praha: Svoboda Servis, 2004, 240 s. ISBN 80-863-2033-2.
- 27) Strategický plán rozvoje města Prachatice pro období let 2010-2014. *Strategický plán rozvoje města Prachatice pro období let 2010-2014* [online]. 2009 [cit. 2013-08-12]. Dostupné z: http://dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/PT_Strateg_plan_rozvoje_mesta_2010_2014.pdf
- 28) VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Základy pedagogiky volného času*. 2. doplněné vydání. Brno: Print-Typia, spol. s. r. o., 2001. ISBN 80-86384-00-4.

- 29) VĚRA NOVOTNÁ, Eva Burdová, Eva BURDOVÁ a František BRABENEC. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2007, 306 p. ISBN 80-861-3172-6.
- 30) *Volný čas a prevence u dětí a mládeže* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy odbor pro mládež, 2002 [cit. 2013-4-29]. Dostupné z: www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/olnycas.pdf
- 31) Zákon č. 104/1991 Sb., Úmluva o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů. [online]. 2009 [cit. 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9561/Umluva_o_pravech_ditete.pdf>.
- 32) Zákon č. 218/2003 Sb., *o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů* (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).
- 33) Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění platném k 18. 3. 2004.
- 34) ZOUBKOVÁ, Ivana, Jiří ŠKODA a Jan BAJURA. *Kontrola kriminality mládeže: román*. 1. vyd. Překlad Jan Žižka. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002, 394 p. Orfeus (Hynek (Firm)). ISBN 80-864-7308-2.